

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Universitetet i Sørøst-Norge
v/ nemnd for studentsaker
Postboks 235
3603 Kongsberg

Bergen, 18.04.2024
Deres ref.: 22/01625
Vår ref.: 24/00809 (179/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 179/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Universitet i Sørøst-Norge (heretter USN) i sak 22/01625, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 30.09.2022, der vedtak fattet av klagenemnda ved USN ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 30.09.2022, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/01598 (179/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 22.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved USN ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert av advokat Marita Moe ved den forrige behandlingen av saken. Klageren går [REDACTED] i [REDACTED] ved Universitet i Sørøst-Norge. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av en hjemmeeksamen i emnet [REDACTED], [REDACTED] innlevert høsten 2021.

I forbindelse med sensur ble det fattet mistanke om fusk, jf. sensors notat (udatert) og saksfremlegg fra USN av 11.03.2022. Plagiatkontrollen avdekket 17 prosent tekstlikhet mot andre kilder. Sensor uttaler at store deler av besvarelsen er plagiert av informasjon gitt i forelesninger og flere forskjellige nettsider. Klageren har ikke henvist til kildene i løpende tekst eller i litteraturlisten, og det er ikke markert ved bruk av direkte sitat.

Det ble 21.01.2022 gjennomført et møte med klageren og representant fra USN. Klageren forklarer at h[un] opplevde tidsnød under eksamen. H[un] ventet med kildehenvisningene til slutt under eksamen, og h[un] fikk ikke tid til å gjøre henvisningene ferdig. Klageren forklarer videre at h[un] forstår at dette er h[un] egen feil.

Klagerens advokat innga uttalelse i saken 25.02.2022. Klagerens advokat anfører at klageren arbeidet selvstendig under hele hjemmeeksamen. Grunnet tidsnød leverte klageren besvarelsen noen sekunder over tiden. Klageren fikk ikke tid til å oppgi alle kildene h[un] hadde brukt i besvarelsen, i de kildene h[un] førte fikk h[un] ikke skrevet årstall for publisering og h[un] fikk ikke laget en litteraturliste. Det anføres at kildehenvisning ikke har vært viet mye fokus i løpet av studiet, og klageren forklarer at h[un] ikke var orientert om konsekvensene av dårlig eller mangelfull kildehenvisning. Klageren har heller ikke avdekket like stor plagiat som faglærer i den innleverte besvarelsen. Det anføres at det er vanlig at en at eksamensbesvarelse har tekstlikhet mellom 4-8 prosent, noe som tilsier at deler av utslaget på plagiatkontrollen til klagerens besvarelse kan tilskrives tilfeldigheter, og at den reelle prosenten med tekstlikhet er betydelig mindre. Videre anføres det at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, og at det subjektive vilkåret for fusk er ikke til stede da klageren ikke hadde til hensikt å fuske under eksamen. Klageren var i en rettslig aktsom villfarelse om hvilke regler som gjaldt ved kildehenvisning og konsekvenser av manglende kildehenvisning. Det vises til at klageren skriver [REDACTED] og h[un] er [REDACTED]. Dersom klageren blir utestengt vill dette medføre at h[un] ikke lengre kan bli boende på utdanningsstedet. Videre vil klageren måtte si opp jobben og flytte hjem til foreldrene da h[un] ikke vil klare å få dekt bokostnadene uten studielån. I det tilfelle det besluttes at klageren skal utestenges, bes det om utsatt iverksettelse til høstsemesteret 2022.

Klagenemnda ved USN behandlet saken i møte 04.03.2022. Klagenemnda ved USN la ved vurderingen vekt på sensors beskrivelse av likhet mellom klagerens besvarelse og de ulike kildene. Videre ble det vektlagt at tidspress ikke fritok klageren for ansvar for å følge de kravene som var fastsatt for eksamen. Klagenemnda ved USN fattet vedtak om annullering og utestengelse i to semestre, nærmere bestemt vår- og høst-semesteret 2022.

Vedtaket ble påklaget av klagerens advokat 28.03.2022, hvor det vises til tidligere anførsler.

Klagenemnda ved USN vurderte klagen 20.04.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Klagenemnda ved USN opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens hjemmeeksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamen ved Universitet i Sørøst-Norge § 8- 8 (2) hva som skal anses som fusk:

....
«Som fusk eller forsøk på fusk regnes blant annet:

- c. plagiering:
 - presentere andres arbeid som sitt eget uten tilstrekkelig kildehenvisning
 -
 - manglende markering av sitat
 - parafisering ved å benytte seg av andres materiale, men selv bearbeide materialet i noen grad uten å oppgi kilde.»

...

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt vesentlig vekt på plagiatkontrollen, sensors notat (udatert), sensors kommentarer til klagerens hjemmeeksamen og saksfremlegg fra USN av 11.03.2022, hvor tekstlikhetene som er avdekket mellom klagerens eksamensoppgave og de ulike kildene fremkommer. Nemnda viser til at tekstlikheten mellom klagerens hjemmeeksamen er omfattende flere steder og fremstår som klipp og lim fra de ulike kildene. Klageren har ikke henvist til kildene i løpende tekst eller i litteraturliste. Lik tekst er

gjennomgående ikke markert som sitat. Når dette ikke er gjort, vil det for leseren ikke være mulig å skille mellom hva klageren har skrevet og hva andre har skrevet, og etter nemndas vurdering har klageren derfor presentert andres arbeid som sitt eget uten tilstrekkelig kildehenvisning.

Nemnda har merket seg anførselene fra klagerens advokat om at det er vanlig at eksamensbesvarelser har en tekstlikhet mellom 4-8 prosent, noe som tilsier at deler av utslaget på plagiatskontrollen kan tilskrives tilfeldigheter og at den reelle prosenten med tekstlikhet er betydelig mindre. Felles klagenemnd mener at tekstlikheten mellom klagerens besvarelse uansett er høy. Nemnda bemerker at det ikke er usannsynlig at ulike besvarelser vil ha noen likheter. Likevel vurderer nemnda at likhetene som er avdekket mellom klagerens prosjektoppgave og den tidligere innleverte besvarelsen ikke alene kan tilskrives tilfeldigheter, og viser til det som er beskrevet ovenfor om likhetens omfang og art.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studium og eksamen ved USN § 8-8 (2).

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av hjemmeeksamen.

I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på arten og omfanget av tekstlikheten som er avdekket mellom klagerens eksamensoppgave og de ulike kildene, jf. plagiatskontrollen, sensors notat (udatert), sensors kommentarer til klagerens hjemmeeksamen og saksfremlegg fra USN av 11.03.2022. Nemnda viser til at klagerens hjemmeeksamen inneholder flere steder høy tekstlikhet mot de ulike kildene uten tilstrekkelig kildehenvisning. For nemnda fremstår likheter av et slikt omfang og av en slik art, som klare objektive holdepunkter for at klageren bevisst har kopiert fra de ulike kildene.

Nemnda har merket seg anførselene fra klagerens advokat om at klageren ikke fusket med vilje, men feilberegnet tiden under eksamen. Til dette bemerker nemnda at det må kunne forventes at klageren leverer hjemmeeksamen med kildehenvisninger innen fristen. Forsettkravet krever ikke hensikt om fusk. Det er tilstrekkelig å konstatere at en student bevisst har overtrådt de handlingspliktene som følger av reglene ved den enkelte undervisningsinstitusjonen. En slik forståelse av regelverket er også lagt til grunn av Høyesterett, jf. Rt. 2015 s. 995.

Rettsvillfarelse

Det vises videre til anførselene fra klagerens advokat om at klageren var i en rettslig aktsom villfarelse om hvilke regler som gjaldt ved kildehenvisning, og konsekvensene av manglende kildehenvisning.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan fritta for ansvar, er et spørsmål om rettslig villfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan fritta for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd understreker at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvingssituasjonen, herunder reglene om fusk og kilde- og sitatbruk. Reglene om hva som anses som fusk er lett tilgjengelig på USN sine nettsider. Av sakens opplysninger fremgår det at det reglene for fusk var tema i undervisningen og det ble lagt ut informasjon vedrørende fusk på emnets læringsplattform. Studentene i emnet ble orientert om konsekvensene av fusk under eksamen, og de ble anbefalt å føre kilder fortløpende under eksamen for å unngå manglende kildehenvisning ved tidsnød. Klageren er en erfaren student, og det må kunne forventes av klageren at han har kunnskap om reglene om fusk. Dersom klageren var usikker på hvilke krav som gjaldt ved hjemmeeksamen, mener nemnda at dette ga ham en særskilt oppfordring til å sette seg inn i reglene.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av hjemmeeksamen.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved USN har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2022. Dette er i tråd med praksis.

Nemnda har merket seg klagerens anførsler om at en utestengelse vil medføre at klageren ikke lengre kan bli boende på utdanningsstedet, hⁿ må si opp jobben og flytte hjem til foreldrene sine da hⁿ ikke vil klare å dekke bokostnadene uten studielån. Felles klagenemnd vurderer at dette er påregnelig følge av fuskehandlingen.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – er på til sammen 10 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 17,5 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved USN.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak 04.10.2022, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal, og Julie Marie Næss har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 04.10.2022 oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved Universitetet i Sørøst-Norge i sak 22/01625, om annullering og utestenging i to semestre, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 22.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.